

חינוך בלתי פורמלי

ראשת המסלול לחינוך בלתי פורמלי: ד"ר לורן ארדריק

שעת קבלה: יום ד 10:30-11:30

טלפון ראש היחידה: 09-7476495

מיקום: דקל 423

דואר אלקטרוני של ראש היחידה: lauren.erdreich@beitberl.ac.il

מנהל סטודנטים: נחמה גופדה

מיקום: דקל 425

טלפון: 09-7476249

דואר אלקטרוני: nechama@beitberl.ac.il

סגל היחידה ללימודי חינוך: ד"ר יעל אבסירה, ד"ר אורן ארגז, ד"ר לורן ארדריק, ד"ר אריאלה בארי-בן ישי, חוסה בבצ'יק, אריאלה בלנק, קלאודיה גוטמן, ד"ר אילנה דרוך, איילה ונגרוביץ-פלר, ליוקה חיאט, ד"ר מאיה לבנון, ד"ר אורית לרר-כנפו, ד"ר דליה מרקוביץ, ד"ר מירב נקר-סדי, ד"ר חגית קליבנסקי, אמיר שמש, ד"ר שלי שנהב

תחום החינוך הבלתי פורמלי (חב"פ) מבוסס על ההנחה כי חינוך אינו מתמצה בלמידה פורמלית בתוך כותלי בית הספר, וכי הרחבת המושג "חינוך" יכולה לשמש מנוף לתהליכים חברתיים וקהילתיים ולשינוי של ממש בעולם. סטודנטים במסלול לחינוך בלתי פורמלי מתנסים בפיתוח תפיסת עולם לגבי מהותו של חינוך משמעותי ובחידוד והעמקת מיומנויות פרקטיות הנדרשות על מנת ליזום, לקדם לנהל ולבצע עבודה חינוכית ברוח זו.

פיתוח תפיסת עולם ומיומנויות פרקטיות של חינוך משמעותי מהווים נדבכים מרכזיים בהכשרת סטודנטים למגוון רחב של תפקידי הדרכה, ריכוז, ניהול והנהגה חינוכית-חברתית. מיומנויות אלה רלוונטיות לארגונים חברתיים כמו מרכזים קהילתיים, ארגוני מתנדבים וכו', אך גם ליוזמות חינוכיות במגזר הפרטי וגם לבתי הספר הפורמליים. התפקידים השונים בחינוך הבלתי פורמלי מחייבים פיתוח מודעות וידע בתחומים רבים, שילוב בין דיסציפלינות אקדמיות בסיסיות ומיומנויות מעשיות מגוונות.

הלימודים במסלול לחינוך בלתי פורמלי מקנים לבוגרים תואר ראשון B.Ed. ותעודת "עובד חינוך" מטעם משרד החינוך. סטודנטים המעוניינים גם בתעודת הוראה, יכולים לשלב לימודי חינוך בלתי פורמלי עם הכשרה להוראה במסלול העל-יסודי, בדיסציפלינה (תחום הוראה) הנוספת שאותה הם לומדים. לימודים לתעודת הוראה ניתן להתחיל בשנה ג. התוכנית מפורטת בפרק 'הנתיב אלטרנטיבי', עמ' 128.

מרכיבי תוכנית הלימודים

1. לימודי חינוך והוראה

תחום זה כולל לימודי תשתית עיוניים ויישומיים, הנחוצים כבסיס לעבודת החינוך הבלתי פורמלי בכמה תחומים מרכזיים כגון מחשבות בחינוך, נפש והתפתחות האדם, המחנך כחוקר ועוד. לימודים אלה נלמדים במשותף עם תלמידי שאר המסלולים.

בשנה א ילמדו הסטודנטים ב-**מרח"ב** = מרחב רבגוני חינוכי בינתחומי. במסגרת מרח"ב יתקיימו לימודים מרוכזים בקהילת המסלול ובקהילת החינוך. לימודי המרח"ב עוסקים בסוגיות מרכזיות בקשר שבין חברה וחינוך ובבירור זהות מקצועית של הלומדים כאנשי חינוך. המרח"ב כולל התנסויות בדרכי למידה חדשניות, הרצאות, סדנאות, סיורים ופעילויות מגוונות. לימודי מרח"ב יתקיימו בימי ג בין 8:30-16:00 בשני הסמסטרים. שמות הקורסים הכלולים במרח"ב מפורטים בטבלת 'פירוט נושאי הלימוד וסדר הלימודים במסלול' שלהלן.

2. הכשרה מעשית בחינוך בלתי פורמלי

ההכשרה המעשית (התנסות מודרכת) נמשכת לכל אורך שנות הלימוד, ומהווה את ליבת ההכשרה. ההתנסות מלווה בסדנאות ובהנחיה בארגונים שבהם משולבים הסטודנטים. ההתנסות מאפשרת מפגש עם תכנים וקהלים שונים לצד תכנון, ארגון ויישום פעילויות חינוכיות בדרכים ובשיטות מגוונות.

בשנת תשפ"ב יתקיים שבוע התנסות מרוכז בסמסטר ב בין התאריכים 03.11.2022-06.11.2022.

3. לימודים דיסציפלינריים

הלימודים הדיסציפלינריים הם לימודי ידע-התוכן הנדרש למחנכי החינוך הבלתי פורמלי והם כוללים:

לימודים עיוניים בחוג לחינוך בלתי פורמלי ולימודי חוג דיסציפלינרי באחד מתחומי התוכן הבאים: היסטוריה, מדעי החברה ואזרחות, לימודי ארץ ישראל וגיאוגרפיה או לימודי הסביבה וחקלאות.

4. לימודי יסוד

לשון עברית בהוראה, אנגלית

5. לימודי חובה

עזרה ראשונה, בטחון, בטיחות ושעת חרום וזהירות בדרכים, נגישות ואורח חיים בריא

*מעורבות סטודנטים בפעילות בקהילה

השתתפות בפרויקט 'מעורבות חברתית' תאפשר לסטודנטים להמיר את הפעילות החברתית בקרדיט אקדמי. לפרטים ראו: 'דקאן הסטודנטים', עמ' יא.

*התמחות בתפקידי חינוך והוראה (סטאז')

על מנת לקבל רישיון עובד חינוך ממשרד החינוך במסלולי קידום נוער וחינוך בלתי פורמלי נדרשת שנת "התמחות" (סטאז'). לפרטים ראו: 'פורשים כנף', עמ' 225.

מבנה תוכנית הלימודים במסלול לחינוך בלתי פורמלי

שעות שנתיות	תחום	
12	לימודי חינוך	1
22	הכשרה מעשית (בחינוך בלתי פורמלי)	2
52 26 26	לימודים דיסציפלינריים החוג לחינוך בלתי פורמלי (לימודים עיוניים) לימודי חוג מתחומי ההוראה	3
4	לימודי יסוד	5
	לימודי חובה	6
90	סה"כ	

פירוט תוכנית הלימודים במסלול חינוך בלתי פורמלי

הערות	סה"כ בש"ש	שנה ד	שנה ג	שנה ב	שנה א	אופן הלימוד	נושאי הלימוד
	12						1. לימודי חינוך
	4						א. מרח"ב - מרחב רבגוני חינוכי בין-תחומי
					2	חובה במרח"ב	לבחור בחינוך בחברה הישראלית
					1	חובה במרח"ב	דמוקרטיה וצדק חברתי
					1	חובה במרח"ב	הומניזם ואכפתיות
	2						ב. נפש והתפתחות האדם
					1	קורס חובה	פסיכולוגיה התפתחותית
					1	בחירה בקורס אחד	מקבץ גיל ההתבגרות: 1. סיכויים וסיכונים בגיל ההתבגרות 2. התבגרות, זהות ומיניות
	3						ג. המחקר כחוקר
				1		קורס חובה	אוריינות מחקרית
		2				סמינריון חובה	סמינריון בחינוך ¹
	3						ד. שונות, שותפות ושוויון
					1	קורס חובה	פסיכולוגיה חברתית
					1	קורס חובה	מבוא לגישה קהילתית
					1	קורס חובה	שוויון ואי שוויון במערכת החינוך בישראל

1 סטודנטים שלומדים לתעודת הוראה לא ילמדו סמינריון בחינוך אלא יכתבו סמינריון חקר הוראה במסגרת לימודי התעודה.

הערות	סה"כ בש"ש	שנה ד	שנה ג	שנה ב	שנה א	אופן הלימוד	נושאי הלימוד
	22						2. הכשרה מעשית בחינוך בלתי פורמלי
					2	חובה במרח"ב	הכרת מסגרות חינוך בלתי פורמלי
					1		התנסות אישית בקבוצה
				3			מיומנויות הנחיה
			2	1			סדנת גמר
			6	3+3	1		התנסות מודרכת
	52						3. לימודים דיסציפלינריים
							א. חוג חינוך בלתי פורמלי 26 ש"ש ב. חוג דיסציפלינרי 26 ש"ש
	4						4. לימודי יסוד
				2			עברית בהוראה
				2			אנגלית (עד רמת פטור)
							5. לימודי חובה (ללא קרדיט)
					v		הדרכה בספרייה
	90						סה"כ

פירוט התוכנית של לימודי החוג לחינוך בלתי פורמלי - 26 ש"ש

הערות	סה"כ בש"ש	שנה ד	שנה ג	שנה ב	שנה א	אופן הלימוד	נושאי הלימוד
	5						שיעורי מבוא
					1		מבוא לחינוך בלתי פורמלי
					1		מבוא לסוציולוגיה
				1			מגזר שלישי והתנדבות
				1			מבוא להתנהגות ארגונית
				1			מבוא לתכנון תוכניות חינוכיות בחב"פ
	18						קורסים מתקדמים
					1		מתודות בחב"פ
					1	חובה במרח"ב	חינוך ומוזיאונים
					1		תהליכי יצירה א: היחיד והקבוצה
				1			תהליכי יצירה ב: הקבוצה והקהילה
				1			חינוך, חב"פ ומגדר
				2			גישות פדגוגיות פרוגרסיביות
				1			זרות ואחרות בקולנוע
				2			טיפול סביבה מיטבית ואמפתית בחינוך
			1				הוראה ולמידה בחב"פ
			2				סמינריון חב"פ
			1				חינוך וגזענות
			1				חיים משותפים במרחב חב"פ
			1				מבט אלטרנטיבי על הורים במערכת החינוך

הערות	סה"כ בש"ש	שנה ד	שנה ג	שנה ב	שנה א	אופן הלימוד	נושאי הלימוד
		1					התבוננות בין-לאומית על חינוך בלתי פורמלי
		1					מיומנויות המאה ה-21 וחב"פ
	3	קורסי בחירה					
		1	1	1			בחירה אישית ממגוון קורסי המכללה
	26	סה"כ לימודי החוג					

מבנה תוכנית הלימודים במסלול לחינוך בלתי פורמלי – מחנכי פנימיות

שעות שנתיות	תחום	
10	לימודי חינוך	1
19	הכשרה מעשית (בחינוך בלתי פורמלי)	2
57 31 26	לימודים דיסציפלינריים החוג לחינוך בלתי פורמלי (לימודים עיוניים) לימודי חוג מתחומי ההוראה	3
4	לימודי יסוד	4
	לימודי חובה	5
90	סה"כ	

פירוט תוכנית הלימודים במסלול חינוך בלתי פורמלי

נושאי הלימוד	אופן הלימוד	שנה א	שנה ב	שנה ג	שנה ד	סה"כ בש"ש	הערות
1. לימודי חינוך							
א. נפש והתפתחות האדם							
פסיכולוגיה התפתחותית	קורס חובה	1					מקוון
מקבץ גיל ההתבגרות: 1. סיכויים וסיכונים בגיל ההתבגרות 2. מתבגרים, זהות ומיניות	בחירה בקורס אחד	1					
ב. המחנך כחוקר							
אוריינות מחקרית	קורס חובה		1				מקוון
סמינריון בחינוך ²	סמינריון חובה				2		
ג. מחשבות בחינוך							
אתגרי החינוך בעידן הפוסטמודרני (מוק)			1				מקוון
ד. שונות, שותפות ושוויון							
חיים משותפים: 1. החברה הישראלית כחברה מרובת תרבויות 2. קידום חברה משותפת 3. הזהות הערבית והחברה הישראלית	בחירה בקורס אחד	1					
פסיכולוגיה חברתית	קורס חובה	1					
מבוא לגישה קהילתית	קורס חובה	1					
שינויים והמשכיות בחברה בישראל	קורס חובה		1				

2 סטודנטים שלומדים לתעודת הוראה לא ילמדו סמינריון בחינוך אלא יכתבו סמינריון חקר הוראה במסגרת לימודי התעודה.

הערות	סה"כ בש"ש	שנה ד	שנה ג	שנה ב	שנה א	אופן הלימוד	נושאי הלימוד
	19						2. הכשרה מעשית בחינוך בלתי פורמלי
					1		התנסות אישית בקבוצה
					1		על גלגלים - הכרת מסגרות פנימייתיות
					1		סדנה אינטגרטיבית א
				2			סדנה אינטגרטיבית ב
			2				מיומנויות הנחיה והפעלה קבוצתית
			2	6	4		התנסות מודרכת
	57						3. לימודים דיסציפלינריים
							א. חוג חינוך בלתי פורמלי 31 ש"ש ב. חוג דיסציפלינרי 26 ש"ש
	4						4. לימודי יסוד
				2			עברית בהוראה
				2			אנגלית (עד רמת פטור)
							5. לימודי חובה (ללא קרדיט)
					v		הדרכה בספרייה
	90						סה"כ

פירוט התוכנית של לימודי החוג לחינוך בלתי פורמלי - 31 ש"ש

הערות	סה"כ בש"ש	שנה ד	שנה ג	שנה ב	שנה א	אופן הלימוד	נושאי הלימוד
	6						שיעורי מבוא
					1		מבוא לחינוך בלתי פורמלי
					1		שוויון ואי שוויון במערכת החינוך בישראל
מקוון					1		מבוא לקידום נוער במצוקה
				1			עבודת צוות
				1			מבוא לתכנון תוכניות חינוכיות בחב"פ
			1				מגזר שלישי והתנדבות
	20						קורסים מתקדמים
					1		תהליכי יצירה א: היחיד והקבוצה
קיץ				1			איתור סימני מצוקה והתערבות
קיץ				1			פרוצדורות פליליות
				1			מתודות בחב"פ
				1			תהליכי יצירה ב: הקבוצה והקהילה
				1			חינוך, חב"פ ומגדר
קיץ				1			מבוא לשיטות התערבות עם נוער
קיץ				1			טיפול באמצעות נרטיב
			2				גישות פדגוגיות פרוגרסיביות
מקוון			2				טיפול סביבה מיטבית ואמפתית בחינוך
			2				סמינריון חב"פ
			1				חינוך וגזענות

הערות	סה"כ בש"ש	שנה ד	שנה ג	שנה ב	שנה א	אופן הלימוד	נושאי הלימוד
			1				חיים משותפים במרחב חב"פ
			1				מבט אלטרנטיבי על הורים במערכת החינוך
		1					התמכרויות - סמים, תיאוריות וטיפול
מקוון		1					דור המסכים
		1					נשים ונערות במצוקה
	5	קורסי בחירה					
		5					בחירה אישית ממגוון קורסי המכללה
	31						סה"כ לימודי החוג

לימודים בנתיב האלטרנטיבי להוראה ללומדים במסלולים קידום נוער וחב"פ

ראשת הנתיב: ד"ר מירב נקר סדי

שעת קבלה: יום ד 10:30-11:30

דואר אלקטרוני של ראש היחידה: merav.sadinakar@beitberl.ac.il

סגל הנתיב האלטרנטיבי ללימודי הוראה: ד"ר אורית אלמוג, ד"ר מאיה בוטוין, ד"ר אילנה דרוך, ד"ר רינת יצחקי, ד"ר מאיה לבנון, ד"ר מירב נקר סדי

רציונל

המסלול האלטרנטיבי ללימודי הוראה מעניק ללומדים בו תעודת הוראה (רגילה) לבית הספר העל-יסודי, אך הלימודים בו מדגישים את מאפייניה החדשניים, הבלתי פורמאליים והיצירתיים של ההוראה והלמידה. הוא נתפר במיוחד למידותיהם של אלה אשר מעוניינים ללמד ולחנך באופנים אלטרנטיביים לשיטת החינוך המסורתית, ולשלב תובנות ויכולות מהתחומים חינוך בלתי פורמאלי וקידום נוער גם בעבודת המורה בבית הספר הציבורי.

מבחינת שעות לימודים ומספר קורסים, הלימודים בנתיב האלטרנטיבי דומים ללימודים לתעודת הוראה רגילה, והלומדים בו פטורים מסמינריון שני בחינוך. גם מבחינת תנאי הקבלה דומה הנתיב האלטרנטיבי ללימודים הרגילים להוראה: הקבלה אליו מותנית בממוצע ציונים 80 ומעלה, בריאיון ובתשלום נוסף.

סטודנטים המעוניינים נוסף לתואר בקידום נוער וחינוך בלתי פורמאלי גם תעודת הוראה לבית הספר העל-יסודי במקצוע ההוראה שאותו למדו כחוג מלא, יוכלו לשלב את לימודי ההכשרה להוראה בנתיב האלטרנטיבי בשנים ג ו-ד.

תוכנית הלימודים הכללית למשלבים לימודי מסלול חב"פ או ק"נ עם לימודי הוראה בנתיב האלטרנטיבי

שעות שנתיות	תחום
26	החוג לקידום נוער / חב"פ (לימודים עיוניים)
32	המסלול לקידום נוער / חב"פ (ללא סמינריון בחינוך)
26	לימודים בחוג דיסציפלינרי
4	לימודי יסוד
16	לימודי הכשרה להוראה בנתיב אלטרנטיבי
104	סה"כ

הערה:

תלמידי המסלול לתעודת הוראה חייבים בסטאז' על פי דרישות משרד החינוך, והם יוכלו להתחיל אותו בשנה הראשונה לעבודתם, כלומר, לאחר סיום לימודיהם.

פירוט הקורסים לתעודת הוראה לבית הספר העל-יסודי בנתיב האלטרנטיבי

שנת לימודים	היקף	לימודי הכשרה להוראה בנתיב אלטרנטיבי
ג	1	שונות בין לומדים בכיתה
ג	1	הפוטנציאל המשחרר של בית הספר: אוטופיה ומעשה
ג	1	הכרת המערכת הבית ספרית
ג	1	יסודות בתכנון ובהערכת הלמידה
ג	1	ניהול וחינוך כיתה
ג	1	פיתוח זהות אישית ומקצועית של המחנך
ד	2	סמינריון חקר נתיבים חדשים בהוראה
ד	2	דידקטיקה של הוראת המקצוע
ד	6	התנסות בהוראת המקצוע* (יום בשבוע)
	16	סה"כ

לימודי חובה (ללא קרדיט)

עזרה ראשונה
ביטחון, בטיחות ושעת חרום
זהירות בדרכים, נגישות ואורח חיים בריא

* ההתנסות המעשית מתבצעת בבתי ספר ייחודיים המתאימים להיות אתרים שבהם נלמד המקצוע. בתי הספר מקיימים קשרי שותפות ארוכי שנים עם המסלול העל-יסודי. כניסה לעבודה מעשית בביה"ס מותנית בצבירת 16 שעות מתוך 26 בהתמחות הדיסציפלינרית.